

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozlowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

nými“, který interpretoval jako možný pozůstatek opevnění (Gottwald 1937). Dnes však po této fortifikaci nenajdeme v terénu nejmenší stopy. Bylo proto otázkou, zda se v případě Čechovska jedná skutečně o hradisko nebo jen o neohrazené výšinné sídliště. Z tohoto důvodu byla lokalita podrobena geofyzikálnímu měření, a to v místech, kde jsme vzhledem ke konfiguraci terénu průběh nějaké fortifikace předpokládali. Geofyzikální měření vytypované plochy provedl Roman Křivánek z Archeologického ústavu AV ČR v Praze v září 2007. Vyhodnocením naměřených hodnot byla existence liniové stavby potvrzena. Archeologický výzkum provedený na přelomu února a března 2008 ukázal, že geofyzikálním měřením indikovaná liniová stavba představuje dva paralelně běžící příkopy, plytký vnější a hluboký vnitřní. Vnitřní příkop lichoběžníkovitého průřezu byl 3,5 m široký a 1,2 m hluboký, vnější pak pouze 2 m široký a 0,25 m hluboký.

Obr. 12: Prostějov-Čechovice. Rez opevněním. Fig. 12: Prostějov-Čechovice. Schnitt durch die Befestigung.

Existence hradby prokázána nebyla. Jižní konec příkopu se v sondě obloukovitě uzavíral, a je proto pravděpodobné, že sonda těsně minula nějaký vstup, tedy bránu do areálu hradiska. Keramika získaná především z výplně vnějšího příkopu datuje fortifikaci do průběhu středního eneolitu. Konkrétnější časové vymezení není možné. Přesto lze na základě několika střepů uvažovat o tom, že doba osídlení lokality překročila hranici tzv. „bolerázského horizontu“.

Miroslav Šmíd

Literatura

Gottwald, A. 1937: Hrad u Bílovic a nordická sídliště na výšinách na Prostějovsku, *Časopis vlasteneckého spolku musejního*, Olomouc 50, 181–190.

Resumé

Prostějov (Kataster Čechovice u Prostějova, Bez. Prostějov). „Čechovsko“. Trichterbecher- u. Badener Kultur. Höhengiedlung. Schnitt durch den Graben.

PTENÍ (OKR. PROSTĚJOV)

„Široká“. Eneolit. Sídliště. Povrchový sběr.

Při povrchové prospekci se autorovi těchto řádků podařilo dne 7. 4. 2001 objevit neznámou lokalitu na k. ú. Ptení, projevující se koncentrací štípané industrie na zemědělsky obdělávané ploše. Naleziště zaujímá vrcholovou část ostrožny převyšující inundaci říčky Romže v poloze „Široké“ severně od obce (ZM 1:10 000, list 24-23-05, 245:188, koordináty 245:201, 251:202, 257:198, 259:192). Přes opakované sběry jsem nezjistil žádné půdní příznaky dokládající přítomnost zahloubených objektů, výrazně se naopak projevovalo naorávané skalní podloží.

Povrchová prospekce prováděná do r. 2004 přinesla rozsáhlou kolekci štípané industrie čítající řádově stovky kusů. Mimo štípanou industrii přinesly sběry pouze tři drobné atypické střípky datovatelné obecně do zemědělského pravěku. Jejich vztah ke kolekci štípané industrie zůstává ovšem vzhledem k intenzivnímu pravěkému osídlení širšího regionu otázkou. Nálezy jsou deponovány v Muzeu Prostějovska v Prostějově pod inv. č. 141 116–141 164, 144 834–144 899, část nálezů zůstává prozatím nekatalogizována.

Dílenský charakter lokality jednoznačně dokládá převažující hradba a debitaže, kategorie nástrojů se vyskytla jen zřídka (škrabádky, srpové čepele, rydla), zcela výjimečně se pak objevil plošně retušovaný hrot šípu s vykrojenou bází. V surovinovém spektru dominuje především rohovec typu Olomučany a rohovec typu Krumlovský les, hojně se vyskytuje i radiolarit. Ostatní suroviny máme zastoupeny pouze okrajově, stopově byl např. zjištěn spongolit typu Ústí nad Orlicí.

Obtížně zodpověditelnou otázkou zůstává vzhledem k absenci doprovodných nálezů datování souboru. Do pozdní doby kamenné, popř. počátku doby bronzové se technikou zhotovení hlásí zmiňovaný hrot šípu z polohy „Široké“, který ale s dílenským souborem spíše nesouvisí. Těžiště kolekce pak dle laskavého posouzení M. Olivy, Z. Nerudové a P. Nerudy leží v mladší–pozdní době kamenné s možným ojedinělým výskytem starších artefaktů. Toto datování spolu s umístěním lokality spíše v „paleolitické“ či „mezolitické“ poloze, absence doprovodných nálezů a nejspíše i zahloubených objektů, dílenský charakter a surovinové spektrum činí lokalitu velmi zajímavou.

„Kluče“. Neolit–eneolit. Sídliště. Povrchový sběr.

Dne 5. 9. 2002 se podařilo zjistit další, avšak nevelkou koncentraci (6 ks) štípané industrie na k. ú. Ptení, tentokrát poblíž osady Ptenský Dvůrek v poloze „Kluče“, vzdálenou čarou 1,2 km severozápadně od lokality Ptení–„Široké“ (ZM 1:10 000, list 24-23-05, koordináty 152:263, 152:273, 159:275, 161:265). Poloha se nachází na mírném návrší mezi bezejmennými vodotečemi. Kolekce je uložena v Muzeu Prostějovska v Prostějově pod inv. č. 145 137–145 143. Zde datování vzhledem k minimu nálezů představuje ještě větší problém než v případě polohy „Široké“, patrně ale nebude příliš odlišné.

David Vích

Resumé

Ptení (Bez. Prostějov). „Široká“. Āneolithikum. Siedlung. Oberflächensammlung.

Ptení (Bez. Prostějov). „Kluče“. Spaltindustrie. Neolithikum–Āneolithikum. Siedlung (?). Oberflächensammlung.

RAJHRAD (OKR. BRNO-VEVKOV)

„Pod hraničkami“. Eneolit. Sídliště. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum byl vyvolán stavbou průmyslově haly firmy Klimatherm. Zkoumaná lokalita se nachází v západní části katastrálního území obce Rajhrad, na okraji intravilánu v místech s postupně rostoucí průmyslovou zástavbou při rychlostní silnici R 52 Brno–Pohořelice (ZM 1:10 000, list 24-34-19: 366/301 mm, 375/305 mm, 378/296 mm, 374/295 mm, 370/296 mm od Z/J s.č.). Zemní práce v místě stavby byly zahájeny plošnou skrývkou ornice; vzhledem k poloze na svahu bylo sprašového podloží dosaženo jen v JZ části staveniště, zde se v průběhu skrývek těžkou mechanizací vyrýsovaly tmavé zásypy dvou pravěkých objektů. Po jejich zjištění a ještě v průběhu skrývek zasáhly staveniště vydatné srážky, což způsobilo značnou nepřehlednost terénu; apriori nelze tedy vyloučit, že případné další drobnější či méně výrazné objekty nemusely být zaznamenány. Oba objekty byly 22. 5. vybrány a kresebně a fotograficky dokumentovány. Vzhledem k rychlému postupu stavby byl následný dohled po dokončení skrývek ukončen. Celkem se tedy podařilo v poměrně rozsáhlé plošné skrývce před stavbou vlastní haly dokumentovat dvojici sídlištních objektů s nepočitelným keramickým materiálem, jenž umožňuje jen rámcově datování do eneolitu.

David Parma

Resumé

Rajhrad (Bez. Brno-venkov). „Pod hraničkami“. Āneolithikum. Siedlung. Rettungsgrabung.

SEBRANICE (OKR. BLANSKO)

„Nivy“. KZP (?). Sídliště. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Obec Sebranice se nachází ve střední části Moravy asi 35 km severně od Brna. Doposud neznámá pravěká lokalita s nadmořskou výškou 346 m n. m. se rozkládá jihovýchodně od obce Sebranice, po pravé straně hlavní silnice E 461, asi 300 m jižně od místní části Sebranice–Vaculka. Z geomorfologického hlediska je zkoumaný prostor situován do tzv. Boskovické brázdy oddělující Českomoravskou vrchovinu a Dražanskou vysočinu. Samotná poloha lokality náleží severní části úrodného údolí Boskovické brázdy–oblasti Malé Hané, přesněji její jižní části–Lysické sníženiny.

Přímou v místě záchranného archeologického výzkumu, na ZM 1:10 000, list 24-14-10, vymezeném body 420/242, 440/242, 417/227, 437/222 mm od Z/J sekční čáry, nebyly doposud známé žádné dřívější archeologické nálezy. Výzkumem zde bylo prokázáno pravěké osídlení. Prozkoumány byly dvě rozsáhlejší jámy oválného půdorysu a jeden kostrový hrob se špatně zachovanými lidskými pozůstatky. Pohřbený jedinec byl původně uložen ve skrčené podobě na boku. V inventáři hrobu nebyla nalezena žádná hrobová výbava, která by umožnila jeho přesnější zařazení. V objektu K500 se vyskytl menší soubor keramických nálezů, které však nejsou pro přesnější datování příliš vhodné. S jistou pravděpodobností je tak můžeme zařadit pouze do období neolitu až eneolitu – snad do období kultury lidu se zvoncovitými poháry. Osídlení KZP je z několika nedalekých míst známo ze sběrů A. Štrofa, který zkoumanou oblast řadu let důkladně mapoval.

Marek Ležbých

Resumé

A prehistoric settlement and a skeleton grave were discovered by a salvage excavation of the Sebranice (Blansko District) „Nivy“ site. These finds date back to the Neolithic or Eneolithic, probably to the period of the Bell Beaker culture.

SLAVKOV (OKR. OPAVA)

Černá cesta. Lengyel. Sídliště. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum (č. akce NPÚ Ostrava 41/08) proběhl v časovém rozmezí od 9.6. do 23.6. 2008 v místě výstavby rodinného domu, parcela č. 1226/5. Zkoumané místo se nachází na mapě ZM 1:10 000, list 15-32-4, v okolí bodu určeného souřadnicemi 344:48 mm od Z:J s. č.

Po skrytí ornice a podornice na sprašové podloží (cca 270 m n.m.) v ploše cca 20 × 20 m nebyly nalezeny žádné objekty, pouze v orbou narušené kulturní vrstvě ležící na podloží bylo nalezeno osm keramických fragmentů, jeden kousek mazanice a jeden drobný uštíplý silicít (spíše se jeví jako naturfakt). Zlomky keramiky jsou nezdobené výdutě z období eneolitu, z nichž jeden větší (cca 6 × 5 cm) odpovídá lengyelské keramice. Tato lokalita se nachází na okraji lengyelského sídliště, které bylo zkoumáno v minulých letech.

Pavel Malík

Resumé

Slavkov (Kataster Slavkov, Bez. Opava). Černá cesta Str. Lengyel. Siedlung. Rettungsgrabung.